

Zoogdieren in de tuin Zoogdieren kun je in je eigen achtertuin of directe omgeving aantreffen. Deze soorten kun je met jouw tuin een handje helpen. Zij stellen wel een aantal eisen, die per soort kunnen verschillen. In deze brochure geven wij tips voor de egel, eekhoorn, vlemmuizen en de steenmarter. Maar er zijn ook tips die voor al deze soorten gelden. Die tips staan hieronder.

Een slak is voedsel voor de egel

Bloeiende planten lokken insecten, goed voor vlemmuizen

Wat maakt een tuin geschikt voor zoogdieren?

- Zorg voor een afwisselende tuin door een mengeling van bloeiende planten, groenten, bomen en struiken aan te planten. Een terras kan prima maar laat ook groen over in uw tuin.
- Maak een ruime keuze van planten. Gebruik zoveel mogelijk inheemse planten om daarmee insecten te lokken.
- Zorg voor drinkgelegenheid door een schaal vers water of een vijver.
- Een composthoop is goed voor de tuin en het leven in de tuin.
- Maak borders niet winterklaar en laat het blad en de afgestorven planten staan voor slaap- en schuilplaatsen.
- Zorg dat zoogdieren van de ene naar de andere tuin en naar omliggende groenstroken kunnen. De meeste soorten hebben niet voldoende ruimte aan één achtertuin. Of liever nog, leg een heg in plaats van een schutting aan.
- Gebruik geen gif (slakkengif, insecticiden, pesticiden etc.) maar trek natuurlijke be-lagers van plaaginsecten aan. Door het gebruik van gif gaat niet alleen het voedselaanbod voor zoogdieren achteruit, er is ook een groot risico dat ze zelf de gifstoffen binnenkrijgen en daaraan dood gaan.

Deze folder is een uitgave van de Zoogdierverseniging en mogelijk gemaakt door het Prins Bernhard Cultuurfonds. Gebruik in publicaties alleen na toestemming van de Zoogdierverseniging.

Fotografie Paul van Hoof / Neeltje Huizenga / Willem Domhof / Wesley Overman en Sil Westra
Vormgeving en illustratie BARD87 's-Graveland

OPSPORING VERZOCHT !

Wat is de beste tijd om zoogdieren te spotten?

morgen- en avondschemering
en nacht
Egel
maart-november

overdag
Eekhoorn
januari-december

morgen- en avondschemering
en nacht
Vlemmuizen
maart-november

nacht
Steenmarter
januari-december

Bosmuis in pindakaaspot

Molshopen

Word nu lid van de Zoogdierverseniging! Ontdek de wereld van de Nederlandse zoogdieren voor 25 euro per jaar. En draag met uw lidmaatschap bij aan onderzoek naar en bescherming van de Nederlandse zoogdieren. Leden van de Zoogdierverseniging ontvangen vier maal per jaar het tijdschrift Zoogdier. Met prachtige foto's en unieke artikelen is Zoogdier het enige tijdschrift dat in het wild levende zoogdieren bij u thuis brengt.

Kijk op www.zoogdierverseniging.nl/lidmaatschappen of bel ons op 024-7410500.

De Zoogdierverseniging wil graag weten waar in Nederland de verschillende soorten zoogdieren voorkomen. Maar omdat Nederland groot is en de meeste zoogdieren zich goed verstoppen, hebben we uw hulp nodig. Ziet u een zoogdier - dat kan een heel bijzondere soort zijn of een wat vaker voorkomende - geef het door op www.telmee.nl, www.waarneming.nl of www.zoogdiergezien.nl.

Via tuintelling.nl kunt u wekelijks doorgeven welke zoogdieren er specifiek in uw tuin zitten. Zo brengen we alle zoogdieren in kaart en kunnen ze ook beter beschermd worden. Want kennis, weten waar zoogdieren zitten en waar niet, is de basis van een goede bescherming. Het stelt overheden in staat in hun beleid rekening te houden met zoogdieren. En het is ook belangrijk om te weten voor onze onderzoekers.

TIPS VOOR EEN ZOOGDIERVRIENDELIJKE TUIN

Eekhoorn

Zoogdieren in jouw buurt

Egel

Vlemmuizen

Steenmarter

Egel

Egels houden van groen en scharrelen niet alleen in het buitengebied maar ook graag in tuinen, parken en groenstroken. Ze gebruiken tuinen niet alleen om voedsel te zoeken maar ook om overdag te slapen of te overwinteren. Egels leggen per nacht wel een paar kilometer af. Grote kans dus dat niet steeds dezelfde egel op bezoek komt.

Wat kan ik doen?

- Bijvoeren kan geen kwaad. Egels lusten graag kattenvoer, gehakt of speciaal egelvoer. Geen melk! Daar krijgen ze diarree van.

- Egels zijn goede zwemmers maar leg wel een schuin loopplankje in de vijver of zorg voor een lichte helling bijvoorbeeld met keien, zodat egels eruit kunnen kruipen.

- Controleer voor het leeghalen van de composthoop eerst of er geen egel (soms zelfs met jongen) een nest in heeft gemaakt.

- Zorg dat egels niet verstrikt kunnen raken in rondslingerend afval en draad. Hang om die reden een net boven de moestuin hoger dan 30 cm.

- Plaats een egelhuis in de tuin.

Meer informatie en tips voor een egelvriendelijke tuin is te vinden op www.zoogdiervereniging.nl/egel

Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos. Maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Mits er voldoende voedsel beschikbaar is zijn ze ook in bebouwd gebied te vinden. Eekhoorns zijn overdag actief. Ze gebruiken tuinen om voedsel te vinden en kunnen er zelfs in een eekhoornnestkast wonen.

Wat kan ik doen?

- Om een eekhoorn in de tuin te krijgen is er aansluiting op bomen in de buurt noodzakelijk.

- Plant bomen en struiken aan (of laat deze juist staan). Eekhoorns gebruiken deze als voedselbron en als nestplaats. Favoriete boom- en struiksoorten zijn hazelaar, walnoot, beuk, zomer- en wintereik, tamme kastanje, grove den en fijnspar.

- Voer de eekhoorns. Geef ze grove zaden, naturel noten (bij voorkeur walnoten, hazelnoten en pijnboompitten), vers water en stukjes fruit en groente als komkommer en wortel te eten. Zorg dat het voedsel dat u aanbiedt vers is en geef nooit voorbereid eten.

- Er zijn speciale voerautomaten en voermengsels te verkrijgen. Hang de voerauto-

maat wel hoog genoeg op, minimaal op 2 meter hoogte, zodat ze niet een gemakkelijke prooi zijn voor loslopende katten.

- Maak de voederplaats regelmatig goed schoon.

- Hang een kast op minimaal op 4 meter hoogte. Laat de ingang niet naar het zuidwesten of westen wijzen (tegen inregenen).

- Maak de nestkasten alleen schoon als u zeker bent dat ze niet bewoond zijn.

Meer informatie en tips voor een eekhoornvriendelijke tuin is te vinden op www.zoogdiervereniging.nl/eekhoorn

Eekhoorn

Vleermuizen

Veel vleermuizen leven in de buurt van mensen. Er zijn in Nederland 17 verschillende soorten. Ze kunnen op verschillende manieren gebruik maken van huis en tuin: om te foerageren, te paren, jongen te krijgen of te overwinteren.

Overdag slapen vleermuizen hangend op hun kop of weggekropen op plekken waar ze moeilijk te bereiken zijn voor hun vijanden. Ze zitten op warme, droge plekken in huis of in een boomholte. Vleermuizen verhuizen regelmatig van plek. Elke avond in de schemering worden ze wakker en vliegen ze uit op zoek naar voedsel.

Wat kan ik doen?

- Vleermuizen zijn insectenetters. Hoe aantrekkelijker de tuin is ingericht voor insecten des te meer voedsel voor de vleermuizen.

- De ideale vleermuisvijver is wat langwerpig, waarbij niet alle oevers helemaal zijn vol geplant.

- Beperk verlichting. Doe je tuinverlichting uit of let erop dat die alleen daar schijnt waar het echt nodig is.

- Zorg voor verblijfplaatsen van vleermuizen door bijvoorbeeld het ophangen van een vleermuiskast. Vleermuizen kunnen zelf geen nest maken en zijn afhankelijk van al bestaande kieren en gaten om in weg te kruipen.

- Katten weten vaak heel goed de verblijfplaatsen van vleermuizen te vinden en proberen de uit- en invliegende vleermuizen te vangen. Laat katten in de zomer een uur voor zonsondergang binnenshuis. Dit is vooral van belang van half mei tot eind augustus, de periode waarin vleermuizen grote groepen kunnen vormen.

Meer informatie en tips over een vleermuisvriendelijke tuin is te vinden op www.zoogdiervereniging.nl/vleermuizen

Steenmarters komen niet alleen voor in het landelijk gebied, maar ook in dorpen en (buitenwijken van) steden. Als u een wat grotere tuin of erf hebt kunt u hier een marterkast ophangen of een marterhoop aanleggen. Dit helpt de steenmarter, maar kan tevens helpen voorkomen dat steenmarters hun intrek nemen in een huis.

Steenmarters zijn goede burens als het gaat om de bestrijding van muizen en ratten. Er zullen zich bovendien nooit meer dan twee marters vestigen (man en vrouw), omdat steenmarters territoriale dieren zijn die

Steenmarterkast

Steenmarter

Marterhoop

geen andere soortgenoten in hun leefgebied dulden. Ook andere marterachtigen, zoals bunzing, wezel en hermelijn kunnen baat hebben bij een marterkast of -hoop.

Wat kan ik doen?

- Plaats voor vrouwtjes met jongen de kast bij voorkeur op een 'hoge plek' (aan boom of muur) en zorg dat deze goed bereikbaar is voor de steenmarter.

- Plaats de kast op een beschaduwde plek en niet in de volle zon (de kast wordt dan zomers van binnen gauw te warm).

- Bij plaatsing aan een boom of op een muur heeft een opening aan de zijkant de voorkeur.

- Kies een rustige plek uit in de tuin of op uw erf met voldoende begroeiing en beschutting in de directe omgeving.

- Zorg voor een relatief vlakke ondergrond.

- Als u een marter-takkenhoop in uw tuin bouwt, moet deze vrij zijn van tocht en droog zijn. De hoop kan gemaakt worden van blad, stro en dergelijke.

Kijk voor meer tips en een bouwtekening van de steenmarterkast en marterhoop op www.steenmarterinfo.nl.